

Суспільно-політичне становище у 1907–1914 рр.

Петро Столипін (1862–1911) — російський державний діяч, із липня 1906 р. — голова Ради міністрів Російської імперії, чия політика обмежувала розвиток українського руху (циркуляр від 20 січня 1910 р.).

Листопад 1906 р. — початок Столипінської аграрної реформи в Російській імперії.

Мета реформи:

- підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва;
- збільшити його товарність;
- зміцнити соціальну опору самодержавства на селі;
- вирішити проблему аграрного перенаселення.

Зміст реформи:

- руйнування селянської общини через вихід на хутір або відруб;
  - кредитна допомога селянам через Селянський земельний банк;
  - заохочення переселення селян до малозаселених районів імперії: Сибіру, Північного Кавказу і Центральної Азії та на Далекий Схід.
- ❖ **Відруб** — у період Столипінської реформи земельна ділянка, яку виділяли селянинові на правах особистої власності без перенесення садиби (житлового будинку та господарських споруд).
- ❖ **Хутір** — вид сільського поселення, найчастіше однодвірного, де садибні та польові роботи виконувалися одноосібно чи групою споріднених людей. Селянські хутори масово з'явилися в ході столипінської аграрної реформи.

1908 р. — створено **Товариство українських поступовців (ТУП)** — міжпартійний координаційний центр українського руху. Принципи організації: парламентаризм, конституціоналізм, федералізм Росії, автономії України.

- ❖ **«Чорна сотня»** — назва російських монархічних організації, які виступали за неподільність Російської імперії; пропагували юдофобські настрої, цькували українські культурно-просвітницькі організації.
- ❖ **Справа Менделя Бейліса** — судовий процес, організований 1913 р. у Києві над київським євреєм, якого звинувачували у вбивстві з ритуальною метою 13-річного хлопчика Андрія Ющинського. Ця подія отримала

суспільний розголос. Звинувачення підтримали чорносотенні організації. На бік бездоказово звинуваченого стала ліберальна громадськість Російської імперії. Суд присяжних виправдав Менделя Бейліса.

Практичні завдання

1. Прочитайте уривок із праці І. Шимоновича «Зелений Клин — Нова Україна» (1924) і дайте відповіді на питання.

«Загальний російський перепис 1897 року дає вже нам такий процент українського населення на Зеленому Клині: в Усурійському краю — 25, а на Амурщині — 18. Але від того часу і до світової війни 1914 року туди йшло масове переселення з Європи, а головно з України. Так найбільший переселенський 1907 рік дав після обчислень проф. О. Мицюка до одного лише Уссурійського краю з шести укр. губерній: Чернігівської, Київської, Полтавської, Волинської, Харківської і Подільської 51 176 душ, що склало 73,6 всіх переселених. А коли взяти ще під увагу переселенців зі Степової України, Кубані, Бессарабщини, то сей відсоток буде поперх 80».

- 1) Що було причиною масового переселення українських селян на Далекий Схід?
- 2) Чи мали українські селяни досвід аграрної колонізації у XVII-XIX ст.?
- 3) Поміркуйте, чи могла формуватися на Далекому Сході окремішня ідентичність, пов'язана з українською.

Лідери Товариства українських поступовців (ТУП):

1

Євген Чикаленко
(1861–1929)

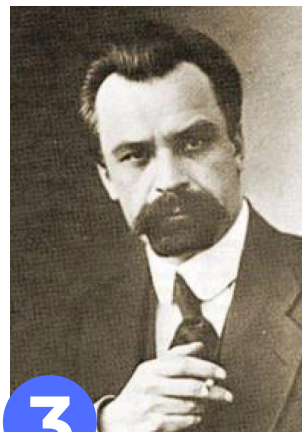
Джерело: ukraineform.com

2

Сергій Єфремов
(1876–1939)

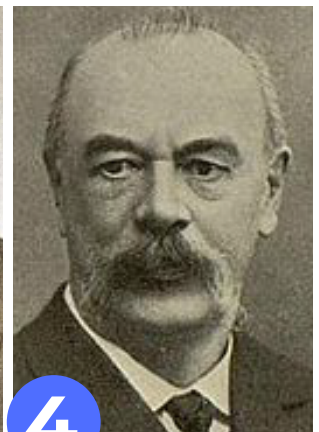
Джерело: wikipedia

3

Володимир Винниченко
(1880–1951)

Джерело: ukraineform.com

4

Ілля Шраг
(1847–1919)

Джерело: wikipedia

1. Агроном, меценат української культури. Видав серію книжок «Розмови про сільське господарство». Заснував київські газети «Громадська думка» (1906) і «Рада» (1906–14). Член УДП, згодом УДРП.
2. Публіцист, літературознавець. Один із фундаторів видавництва «Вік» (1895–1918). Член УДП, згодом УРП, згодом УДРП.
3. У 1910-х рр. був популярним письменником європейського рівня. З 1905 р. — член УСДРП. 1905–1917 рр. перебував на напівлегальному та нелегальному становищі в Російській імперії.
4. Адвокат. Очільник української парламентської громади в Першій Державній Думі Російської імперії. Член УДРП.

Рекомендовані джерела

1. Щоденник (1907–1917) / Є. Чикаленко. Київ: Темпора, 2011.
2. Ресурс Електронна бібліотека «Україніка». URL: <https://cutt.ly/EcZQfKT> (29.03.2021).
3. Нечуваний ювілей / С. Єфремов. URL: <https://www.t-shevchenko.name/uk/Studies/Efremov/NechuvanyjJuvilej/1.html> (29.03.2021).